

POROČILO DRUŽBENEGA PRAVOBRANILCA SAMOUPRAVLJANJA

PREDLOGI IZ BAZE

Obpravnaval je 305 zadev, od tega 229 predlogov delavcev

Institucija družbenega pravobranilca samoupravljanja si za Bežigradom utira pot, ki je opredeljena v ustavi, zakonu o združenem delu in sklopih o družbenem pravobranilcu samoupravljanja. Občinski pravobranilec samoupravljanja Ivo Rebek je izpolnil vrsto nalog in ob stalnem spremljanju družbenih odnosov in pojavov dal vrsto predlogov za pravilno delovanje na področju samoupravnih pravic in družbene lastnine, preprečil pa je tudi vrsto kršitev. Iz njegovega poročila o delu v preteklem letu, ki so ga obravnavali tudi na seji predsedstva občinske konference SZDL, objavljamo tokrat nekaj uvodnih misli, v naslednjih številkah pa bomo v razgovorih z Ivom Rebekom razpravljali in osvetlili še nekaj področij njegovega dela in težav, s katerimi se največ srečuje.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja je lani obravnaval 305 zadev in jih vse ustrezno razrešil, le eno je v nadaljnjo obravnavo predal sodišču združenega dela. Razveseljivo je, da je večina predlogov za posredovanje prišla iz baze, iz vrst delavcev ali skupin delavcev (229 primerov), 43 krat je ne-

pravilnosti začel odpravljati po lastni presoji, samoupravni organi in družbenopolitične organizacije v organizacijah združenega dela pa so ga opozorili v ostalih primerih. Prav ta številka je razmeroma nizka, saj je bilo pričakovati večjo skrb za zaščito samoupravnih pravic s strani teh dejavnikov, ki imajo v tozdih nad samoupravljanjem prav gotovo dovolj velik preglede.

Zelo zanimiva je tudi analiza o področjih, glede katerih so imeli delavci največ pripomb. Pravno pomoč organizacijam združenega dela pri disciplinskih postopkih je Ivo Rebek nudil v 29 primerih, pri nepravilnostih sporih zaradi sistematizacije delovnih mest je sodeloval 27 krat, 24 krat pri sporih zaradi nepravilnosti glede delitve sredstev za osebne dohodke. Kot razsodnik ali posrednik je prisločil večkrat tudi zaradi nepravilnosti pri prenehanjih, pri stanovanjskih zadevah delavcev, zaradi pomanjkljivosti pri izdelavi samoupravnih sporazumov o dodeljevanju stanovanjskih posojil itd.

Praksa je torej pokazala potrebo in upravičenost te institucije. Zlasti je veliko problemov iz zdravstvenega

delu, kjer je največ neurejenih medsebojnih odnosov in pomanjkljivosti v samoupravljanju. Delavci so zato dokaj pogosto zahtevali zunanjo pomoč pri urejanju že skoraj ustaljene prakse delovanja po starem; ker znotraj delovnih organizacij niso imeli garancij v različnih dejavnostih za samostojno ureditev notranjih problemov, jim je možnost za ureditev težav ponudil družbeni pravobranilec samoupravljanja.

O obsegu njegovega dela in številnih nalogah, ki ga še čakajo, pričajo tudi podatki o samoupravni zakonodaji v tridesetih organizacijah združenega dela, ki so jih obiskali zaradi pritožb delavcev ali samoupravnih organov. Pokazalo se je, da v četrtini teh oz. dvajsetih organizacij niso imeli pravilno oblikovanih samoupravnih organov in določenih njihovih pristojnosti; v 35 odstotkih statut ni usklajen z ustavo in ustreznimi zakoni; 65 % oz. ima neustrezne samoupravne sporazume o delitvi sredstev za osebne dohodke in za stanovanjsko izgradnjo; polovica teh delovnih organizacij nima normativno urejene sistematizacije delovnih mest; dve petini oz. nimata s samoupravnimi sporazumi urejenega področja izobraževanja, v tretjini pa nimajo sklenjenega sporazuma o varstvu pri delu itd.

Navedeni podatki kažejo na vzroke in izvore kršanja samoupravnih pravic delavcev v združenem delu, saj so s tako neurejeno interno zakonodajo dani vsi pogoji za neustrezno in nezakonito delovanje samoupravnih organov v organizacijah združenega dela. Kritično stanje pa opozarja tudi na to, da ponekod niso izpolnili dovolj napredov predvsem samoupravni in poslovni organi ter družbenopolitični dejavniki za uveljavljanje novih samoupravnih odnosov. Zato čaka tudi na tem področju institucija družbenega pravobranilca samoupravljanja še veliko nalog, ki jih bo uspešneje reševal edino z zaposlitvijo strokovnega sodelavca na novem delovnem mestu.

Odločitev družbenopolitične skupnosti, da ima lastnega pravobranilca samoupravljanja, je bila upravičena, saj je njegovo delo kvalitetnejše, predvsem zato, ker pozna problematiko na področju občine. Zato pa je njegova intervencija tudi hitrejša in bolj učinkovita, kar pa je izredno pomembno, saj gre pogosto za reševanje življenjsko važnih zadev delavcev in za ohranitev njihovih neodtujljivih pravic.

Odločitev družbenopolitične skupnosti, da ima lastnega pravobranilca samoupravljanja, je bila upravičena, saj je njegovo delo kvalitetnejše, predvsem zato, ker pozna problematiko na področju občine. Zato pa je njegova intervencija tudi hitrejša in bolj učinkovita, kar pa je izredno pomembno, saj gre pogosto za reševanje življenjsko važnih zadev delavcev in za ohranitev njihovih neodtujljivih pravic.

V instalaciji bodo s tako kadrovske politike še nadaljevali. Prepričani so, da je to tudi ena izmed poti do bolj kvalitetnih storitev, te pa jim bodo prinesle večje poslovne uspehe.

D. R.

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE

SEJMI ODRAŽAJO HOTENJA GOSPODARSTVA

Od ponovne oživitve sejmске dejavnosti v letu 1953 (Ljubljana je bila znano sejmско mesto že pred vojno, zaprašeni arhivi pa pričajo, da so na sejmih v Ljubljani trgivali že vsaj v ilirskih časih) je vodila ustanoviteljica in izvajalca sejmске dejavnosti misel o kar najbolj tesnem povezovanju razstavišča s slovenskim, jugoslovanskim in seveda evropskim gospodarstvom. Sejem se v Ljubljani ni obudil brez vzpodbude gospodarstva, na samem začetku se je ljubljansko Gospodarsko razstavišče usmerilo v ozke, specializirane razstave gospodarstva. Prave tradicije v tehničnem smislu seveda ni bilo, zato pa je danes njegova dejavnost zasnovana na najmodernejših ekonomskih principih.

Časi, ko je ljubljansko Gospodarsko razstavišče ponujalo le prostor, elektriko in vodo, so že zdavnaj minili. Počas se je levilo v organizacijo, ki je pripravljena odgovoriti na vsak vžig gospodarstva. Danes je delovanje Gospodarskega razstavišča zasnovano na marketinški osnovi in vse bolj in bolj postaja pravi servis gospodarstva. Že dolgo ne čaka križem rok, marveč raziskuje ne le sejmске možnosti v lastnih razstavnih dvoranah, marveč proučuje in uresničuje potrebe gospodarstva, ki jih narokuje čas. Danes ni vprašanja, na katerega sodobno organizirana delovna organizacija ne bi mogla odgovoriti. Z na novo razvitimi službami in v tesnem stiku s strokovnjaki z najrazličnejših področij gospodarstva organizira raziskave trga za svoje potrebe in za zunanje naročnike, posreduje številne poslovne kontakte, organizira svoje sejme tako, da v največji možni meri služijo razstavljalcem in kupecem. Nove dejavnosti in vse bolj živo vključevanje v samo srž gospodarstva postavlja pred kolektiv nove in nove naloge. Začela je intenzivno širiti sejmски prostor, organizira gradnjo poslovnega hotela, povezuje gospodarstvo Slovenije in drugih republik pri gradnji novega poslovnega objekta »doma gospodarstva«, v katerem naj bi našli ugodne delovne pogoje tako domači kot tuji gospodarski predstavniki.

SPECIALIZACIJA

Prizadevanja ne ostajajo brez vidnih rezultatov. S specializiranimi sejnimi, ki jih usmerjajo najvidnejši slovenski strokovnjaki s posameznih področij, je uspelo dvigniti sejem v Ljubljani na raven svetovnega slovesa.

Zavzeto delo, natančnost in doslednost ter seveda visoka strokovnost, sta ugled ljubljanskega razstavišča dvignila na stopnjo, da je lani postal vinski sejem svetovna manifestacija v in v Ljubljani mesta, kjer je zasledila 56. generalna skupščina mednarodne organizacije za vino in vinski trg. Ni drugega sejma na svetu, ki bi se mu posrečilo, da bi vsako leto pritegnil na ocenjevanja vina z vseh petih kontinentov, da bi leta in leta z nezmanjšano zavzetostjo srbel za ugled kolaja, ki jih podeljuje najboljšim vinom in da bi pravilnice o ocenjevanju vina ostali iz leta v leto in s tem ne zmanjševal velikega zanimanja za to v svetovnem merilu izredno ugledno manifestacijo.

Dolgeletna tradicija in zavzeto delo, predvsem pa pomoč strokovnjakov sta ob pravilni začetni zasnovi tudi sejem sodobne elektronike pripeljali na sam vrh. Ljubljanski sejem Sodobne elektronike, ki ga uvršča med mednarodne uspešne sejme tudi mednarodna organizacija za sejm (UFI), je po svoji pomembnosti tretji v Evropi, med najpomembnejšimi v južni Evropi in še posebno ugleden zaradi ozke specializiranosti, sestavnih delov za elektronsko industrijo. Hote ali nehoti — zasluga gre nedvomno strokovnosti — je postal tehnološka vez na področju elektronike med vzhodom in zahodom, nakupovalno središče za bližnje in daljne potrošnike vse bolj zahtevnih a tudi vse manj pogrešljivih elektronskih naprav in predvsem sestavnih delov za najkakovnejše elektronske aparature. Tu seveda ne gre zanemariti Iskre, kot velike firme, ki daje s svojim delom in razvojem strokovno oporo zelo ozko specializirane mu sejm. Razvoja pa pot sila razstavišče, da vse manj prostora namenja tako imenovani zabavni elektroniki, da mora odklanjati vse tiste firme, ki bi rade pokazale in prodajale televizorje, radijske sprejemalke, gramofone in magnetofone, skratka vse tisto, na kar smo bili nekdanj zelo ponosni. Saj se je danes vsaj prav radi spominjamo prvih »Kosmajev«, znanih radijskih aparatov in kasnejših izdelkov Iskre. Toda danes se v steklinih vitrinah razkazujejo v svoji veliki majhnosti sestavni deli, brez katerih sodobna elektronika ne more več napred in ni ljubljanskega sejma elektronike, na katerem

vsaj ena izmed svetovno znanih firm ne bi pokazala dosežka, ki ga pred tem še ni pokazala na nobenem drugem sejm.

KAKOVOST

Tudi večina drugih sejmov, ki nimajo takšnih mednarodnih razsežnosti, se je razvila do takšne mere, da na relativno majhnem prostoru ne najdejo več dovolj zraka za svojo nadaljnjo rasti v širino. Kolikor je to sicer ekonomsko gledano za samo razstavišče neekonomično, toliko bolj relativno majhen prostor sili organizatorje k temu, da odpravijo vrata sejma le tistim, ki so zares kakovostni.

Med sejnimi, ki imajo velik odmev po vsej domovini, prav radi pa jih obiskujejo tudi bližnji Italijani in Avstrijci (tal se nekateri sejni zaradi velikega zanimanja domačih razstavljalcev ne morejo preleviti v mednarodne zaradi prostorske stiske) sodita sejm moda in lesni sejm. Oba sta se že močno zakoreninila v jugoslovanski prostor in sta merila sodobne kulture oblačila in stanovanja. In tudi tukaj si Gospodarsko razstavišče utira novo pot v sodelovanju med industrijo in potrošniki.

Tako kot je na vprašanje, zakaj ni moč poskušati in piti najboljših jugoslovanskih vin, če ne že svetovnih skoz vse leto in ne le v času sejma odgovoriti s stalno prodajalno v »Vinočoku«, v kateri je na enem samem mestu na izbiro nič manj kot 180 izbranih, to se pravi nagrajenih ali vsaj pohvaljenih jugoslovanskih vin in žganih pijač, bo že letos odgovorilo tudi na vprašanja, ali ima velika nagrada »Ljubljanski zrnaj« simbolni pomen kot druge podobne nagrade ali naj pomeni veliko več. In odločitev je tu. Če se snuje posebna potrošniška komisija, ki bo vse nagrade izdelke iskala v trgovinah. Tovarna, ki zaradi kakršnih koli razlogov »Ljubljanskim zrnajem« nagrajenih izdelkov ne bo uspela prodati ne doma in ne na tujem, bo za leto dni izgubila možnost, da si kljub še tako priporočljivim ugotovitvam komisije pridobi to veliko in ugledno priznanje na prihodnjem sejm. S tem se razstavišče odločno postavlja na stran potrošnika, pa tudi industrije, da bo ta še bolj pritisnila na trgovce in jih prisiljala, da bodo nagrajene stvari tudi prodajali.

POTROŠNIK

Vse to očitno kaže, da je minil čas, ko je bilo ljubljansko Gospodarsko razstavišče zadovoljno s tem, da je ustreglo prvotnemu s tehnično dobro opremljenimi prostori. Vse bolj aktivno vstopa v vsakdanji ritem prodajanja in kupovanja. Če so že sejni javni in ne zaprtega tipa, potlej je pač dolžnost, da ljudje, ki se na sejm navdušujejo nad resničnimi dosežki domače industrije omogoči, da do teh izdelkov tudi pridejo.

Med enajstimi sejnimi, ki jih vsakoletno prireja Gospodarsko razstavišče velja omeniti vsaj še Alpe Adrie, sejm, ki je nekdanj povezoval pokrajine ob meji, zadnja leta pa prerašča v mednarodno manifestacijo prijateljstva, obmejnega sodelovanja, širokih poslovnih povezovanj in gojenje prijateljstva med pobratenimi mesti.

NARAVA

Sejem, ki bo letos drugič, je sejem, ki se je porodil iz današnjih dni. To je sejem, na katerem se srečujejo strokovnjaki danes najbolj živega področja, strokovnjaki sistemov za ohranjanje narave, če ne že življenja. Sirola mednarodna udeležba in vrsta strokovnih posvetovanj, tako kot tudi na vseh ostalih sejmih, omogoča najširšo izmenjavo mnenj v bitki z onesnaževanjem, oziroma s časom, ki ga za ohranitev naravnega ravnotežja in za odstranitev posledic, ki so že nastale, ni več na pretek. Sejem je zamikati bolj znan v tujini kot doma, saj številne delovne organizacije z zelo pestrih industrijskih področij se ne razmišljajo ekološko in tako svojih izdelkov ne uvrščajo v novo, interdisciplinarno panogo gospodarstva, v ekološko industrijo.

Pri ekologiji pa se seveda niti ne končajo vsi sejni, niti se ne ustavljajo razmišljanja in odzivi na potrebe, ki jih poraja gospodarstvo. Tu so povezovanja s nevrščeni, tu so novi marketinški prijemi na mednarodnem trgu. Tu so vrste uslug gospodarstvu, predvsem tistemu, ki se s sporazumi navezuje okrog ljubljanskega Gospodarskega razstavišča in tako z njim stopa v jutrišnji dan, povezano, trdnije in sposobnejše za vključevanja na večja in zahtevnejša tržišča, v svetu uvrščeni in nevrščeni.

JOŽE VETROVEC

Orjak v Dolskem

»Izhajajoč iz ugotovitve, da za Bežigradom v Ljubljani primanjkuje večjih površin za industrijo, je dozorela ideja, da oblikujemo veliko industrijsko cono na mejah občin Bežigrad in Moste.« nam je povedal podpredsednik občinskega izvršnega sveta Miran Verdel. »Industrijska cona Dol—Dolsko bo pomenila za Ljubljano možnost razcveta kemične industrije, ki bo imela po obsegu širši pomen, lahko rečemo za vso Slovenijo.

Neposredno je na to industrijsko cono vezan razvoj vrste delovnih organizacij, med njimi Belinke, Petrola, Slovenskega elektrogospodarstva, Polikema in drugih, ki bodo lahko v coni izoblikovale in uresničile svoj razvojni koncept.

Predvidena industrijska cona je zaenkrat še komunalno neurejeno, gola zemljišče. Zato bo komunalna ureditev predstavljala veliko finančno breme za tiste, ki se bodo v cono vključili. Take investicije seveda ni moč izpeljati kot investicije posameznikov, ampak bo treba najti skupni jezik vseh sovlagačev, saj gre za ureditev pomembnih in dragih komunalnih objektov: od energetskih virov, do železnice in čistilnih ter drugih naprav. Zato bodo oblikovali poslovno skupnost, ki bo združila interese vseh teh bodočih investitorjev in pomeni prvi in edini možni realni korak za uresničitev tega pomembnega projekta.

Pripravljen je že osnutek samoupravnega sporazuma, ki bo urejal odnose in način, kako idejo uresničiti. Ta osnutek sporazuma bodo pred podpisom vsi zainteresirani obravnavali in nanj posredovali svoje pripombe. Ustanovitev poslovne skupnosti in s tem izgradnja cone pa bo pomenila tudi dokončno urbanistično rešitev vzhodnega predela naše občine.

KADRI V INSTALACIJAH

Dolgoročna politika

Ljudje se dostikrat odločijo, da bodo nadaljevali šolanje, ko so že zaposleni. Vzrokov za to je več. Nekateri nimajo možnosti, da bi se redno izšolali, saj so prisiljeni priti čimprej do služke, drugim pa sola v mladih letih preveč ne »dišiš«. Ko odrastejo in se zaposlijo imajo oboji skupno željo — izpopolniti svoje znanje, naučiti se čimveč novega. S tem ne koristijo samo sebi, ampak celotni družbi, saj s svojim znanjem izboljšujejo kvaliteto dela.

Znali tudi v montažnem podjetju Instalacije. Zavedajo se, da izpolnitev srednjeročnega načrta za obdobje 1975 do 1980 zahteva uvajanje nove tehnologije, boljše organizacije dela in boljše strukturo zaposlenih. Zaradi tega vodijo ustrezno politiko izobraževanja ob delu in štipendiranja. Na podlagi samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov ter sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu delavcem, ki nimajo ustrezne izobrazbe na delovnem mestu, ki ga zasledajo, omogočijo nadaljeva-

nje izobraževanja. Interesentov za tak način šolanja delovna organizacija povrne vse stroške študija, omogoči pa jim tudi izredni dopust za opravljanje rednih in zaključnih izpitov. Sedaj se izobražuje ob delu 30 delavcev, štipendistov pa imajo še več, saj jih je 95.

V instalaciji bodo s tako kadrovske politike še nadaljevali. Prepričani so, da je to tudi ena izmed poti do bolj kvalitetnih storitev, te pa jim bodo prinesle večje poslovne uspehe.

D. R.